

Psihologia socială în secolul XXI: provocări, tendințe, perspective. Chișinău: Universitatea Liberă Internațională din Moldova, 2017, pp. 6-31. ISBN 978-9975-3168-4-2.

19. SCHLENKER, B.R., LEARY, M. *Social anxiety and self presentation: A conceptualization and model*. In: Psychological Bulletin, 1982, Nr. 92, pp. 641-669.
20. SCHLENKER, B.R. *Self-presentation: Managing the impression of consistency when reality interferes with self-enhancement*. In: Journal of Personality and Social Psychology, 32, 1975. pp. 1030 –1037.
21. SCHNEIDER, D.J. *Tactical self-representations toward a broader conception*. In: J. Tedeschi (Eds.), *Impression Management Theory and Social Psychological Research*, New York: Academic Press, 1981, pp. 23-40.
22. SNYDER, M. *Self-monitoring of expressive behavior*. In: Journal of Personality and Social Psychology, Nr. 30, 1974. pp. 37.

CZU: 37.016:37.013.42/.43+37.042.2:373.3

DOI: 10.46727/c.v2.1-2-10-2022.p20-26

STRATEGII DIDACTICE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE ÎN CLASELE PRIMARE A CONȚINUTURILOR REFERITOARE LA SĂRBĂTORILE CALENDARISTICE DIN COMUNITATE ÎN CADRUL DISCIPLINEI „EDUCAȚIA MORAL-SPIRITUALĂ”

BULAT Ana,

asistent universitar,

Catedra Pedagogia Învățământului Primar, UPS „I. Creangă”,

ORCID: 0000-0002-5723-0195, e-mail: ana.bulat@upsc.md

Rezumat. *Articolul dat prefigurează abordările teoretico-metodologice, legislative și normative naționale, cu referire la valorificarea strategiilor didactice constructive în cadrul disciplinei școlare Educația moral-spirituală, cl. I-IV.*

Cuvinte-cheie: *competențe sociale, competențe social-morale, paradigmă constructivistă, strategii didactice de învățare, nivel de școlaritate primar, disciplina curriculară Educația moral-spirituală.*

Abstract. *This article foreshadows the national theoretical, methodological, legislative and normative approaches, with reference to the capitalization of constructive didactic strategies within the school discipline "Moral spiritual education" cl. I-IV.*

Keywords: *social competences, social-moral competences, constructivist paradigm, didactic learning strategies, primary schooling level, curricular discipline on "Moral-spiritual education".*

După E. Păun (1999) elevii la vârsta școlară mică achiziționează deprinderi de relaționare constructivă cu cei de-o seamă și adulții, spirit de întraajutorare, deprinderi de autocontrol și conformarea la împrejurări, ei își extind tematicile de comunicare cu ceilalți etc. Toate aceste achiziții favorizează dezvoltarea *competenței sociale* în această perioadă, punând temelia pentru etapa următoare de dezvoltare. Autorul susține că prin prisma perspectivei pedagogice de formare a *competenței social-morale* cadrul didactic trebuie să-și proiecteze și să valorifice procesul de predare-învățare-evaluare pornind de la scopul *paradigmei constructiviste* de „a-i învăța pe elevi să învețe și nu a-i învăța pentru a-i învăța” prin:

- îmbinarea mijloacelor tradiționale cu cele inovative în cadrul lecției în funcție de obiectivele lecției și de a le adapta la caracteristicile psiho-individuale ale elevilor săi;

- acordarea preferinței tehnicilor și metodelor de explorare/cercetare prin oferirea dreptului la tratament echitabil, prin dezvoltarea încrederii în propria identitate și a capacității de a dezvolta noi identități, oferirea situațiilor de a participa la luarea deciziilor, asigurarea accesului egal la informații și la bunurile globale [1, p. 114].

Actualul curriculum (2018) cu referire la proiectarea strategiilor didactice vizează o serie de percepte:

- asigurarea accesului egal la educație a tuturor copiilor, promovând individualizarea și diferențierea în procesul educațional;

- centrarea pe elev și nu pe conținuturile de învățare, acestea constituind mijloc de realizare a finalităților;

- unitatea abordării psiho- și sociocentriste: fiecare copil este valoros prin unicitatea sa și prin aceasta conferă valoare societății, totodată însușirea valorilor societății susține valoarea personalității copilului [2, p. 198].

De asemenea, curriculumul accentuează faptul că orientarea generală privind strategiile didactice este determinată de accentul pus pe învățare, iar predarea și evaluarea se orientează pentru activizarea învățării în premisa respectării particularităților de vârstă ale elevilor. În sensul dat strategiile vor fi orientate de paradigmele:

- învățării ca elaborare (inter)activă de cunoștințe – învățarea în grup, prin cooperare, prin reciprocitate, în contextul alternării formelor de organizare;

- învățării ca o construcție a cunoașterii (constructivism) care subliniază importanța învățării autonome, a implicării în situații deschise de formare și comunicare, a managementului cunoașterii;

- a învățării ca autoexplorare și autodescoperire (reflecție sau metacogniție) [ibidem, p. 198].

Astfel, din perspectiva dată, acest deziderat este valid și în cadrul disciplinei școlare *Educația moral-spirituală* (EMS în continuare) în cl. I-IV care solicită învățătorului abilități de elaborare a strategiilor didactice constructiviste.

EMS este o disciplină prin studierea căreia se intenționează atingerea unor obiective și competențe specifice, iar finalitățile generale ar fi următoarele: formarea la elevi a unui sistem de atitudini, valori și comportamente axate pe: consolidarea interesului pentru învățare și autoeducare; conștientizarea valorilor spirituale și etice vehiculate prin educația morală dar și spirituală; înțelegerea semnificației educației morale – și a creației spirituale, în general – în conturarea identității naționale și a integrării acestora în universal; formarea unui profil civic și moral, premisă a inserției active în social; structurarea unui sistem axiologic deschis, interiorizarea valorilor democratice, ale toleranței și ale dialogului intercultural [3, p.4].

Unul din scopurile principale ale EMS rezidă în formarea elevului pentru înțelegerea și respectarea obiceiurilor, tradițiilor și sărbătorilor naționale. Exercițiile de recunoaștere și *descriere în cuvinte proprii a tradițiilor sărbătorilor calendaristice din comunitate* fac parte din activitățile de învățare/evaluare recomandate de **curriculumul național pentru învățământul primar**.

Astfel, **la nivel de curriculum**, *competența specifică 1* vizează: „Recunoașterea valorilor moral-spirituale în diferite contexte de viață, demonstrând atitudine pozitivă și responsabilitate față de sine și cei din jur” prin abilități dezvoltate la *unitatea de competență 3.1*. „Descrierea în cuvinte proprii a sărbătorilor calendaristice din comunitate”; valorificată prin următoarele *activități de învățare și produse școlare recomandate*:

- discuții dirijate; jocuri cooperative; situații-problemă cu sprijin în imagini, texte, exemple din viața comunității; vizite în centre comunitare;
- mesajul oral; descrierea sărbătorilor calendaristice [2, p.90- 93].

Ghidul de implementare a curriculumului pentru învățământul primar la disciplina Educația moral-spirituală menționează că în cadrul orelor de EMS se va urmări formarea unor comportamente legate de inițierea în valorile moral-spirituale, tradițiile naționale, stabilirea relațiilor interpersonale pozitive.

În cadrul lecțiilor de EMS un rol deosebit îi revine dezvoltării unei metodologii centrate pe elev, utilizării strategiilor didactice centrate pe învățare, în cadrul cărora elevul este partener în învățare, aceasta realizându-se prin cooperare și prin valorificarea elementelor de ordin calitativ (valori, atitudini).

În continuare, la direcția abordată, propun unele detalii praxiologice de vizualizare a *strategiilor didactice* de predare-învățare centrate pe elev, recomandate de „Ghidul metodologic” la EMS pentru clasa a II-a, evidențiindu-le prin organizatorul tabelar propus mai jos [4, p. 8-20]:

Exemplul	Explozia stelară	Metoda cadranelor
Povestirea morală	Copacul ideilor	Diagrama Venn Euler
Studiu de caz	Cvintetul	Graficul T
Brainstorming	Ciorchinele	Pălăriile gânditoare

Astfel putem stabili că toate aceste metode acționează, așadar, în limitele unei permisivități interrelaționale și constatăm astfel că o bună parte din aceste metode pot fi utilizate și adaptate pentru predarea-învățarea conținuturilor referitoare la sărbătorile calendaristice din comunitate.

Detaliam în continuare câteva sugestii metodologice de valorificare a strategiilor didactice de predare-învățare a conținuturilor referitoare la sărbătorile calendaristice din comunitate aplicabile la disciplina EMS în clasa a II-a.

Propunem în continuare un exemplu de aplicarea a *tehnicii clustering* în cadrul lecției de EMS clasa a II-a:

➤ ***Tehnica clustering***

Subiectul lecției: „Sărbătorile din localitatea noastră”

Resurse materiale: Tablă și cretă sau foi de poster și markere.

Forme de organizare: frontal.

Etapa lecției „Evocare”: La tablă, din timp, învățătorul desenează un clustering. În mijloc se notează: „Sărbători din localitatea noastră”. Se solicită elevilor prin brainstorming, să enumere sărbătorile din localitate pe care le cunosc deja. Învățătorul, scrie, pe tablă în locurile rezervate, denumirile sărbătorilor pe care le spun elevii. În timpul desfășurării acestei activități, cadrul didactic poate veni cu unele sugestii în cazul în care elevii întâmpină dificultăți sau cu unele corectări. La final învățătorul poate veni și cu completări în cazul în care elevii nu au reușit să genereze suficiente idei pentru completare.

Aplicarea metodei respective contribuie la structurarea informațiilor și oferă elevilor o viziune de ansamblu asupra conceptului de sărbători calendaristice naționale și religioase din comunitate.

➤ ***Diagrama Venn-Euler***

Subiectul lecției: „Sărbătorile din localitatea noastră”

Resurse materiale: Tablă și cretă sau foi de poster și markere.

Forma de lucru: frontal, în perechi sau în grup.

Etapa lecției „Realizarea sensului”: La pasul „*Informează-te*” se propune elevilor următorul conținut informațional: „Sărbătoarea este o zi deosebită de celelalte zile calendaristice, și care se repetă în mod ciclic (anual). Cu această ocazie pot avea loc dansuri, mâncăruri festive, spectacole, întreceri sportive.

Aceste sărbători pot fi de natură:

- *religioasă* – în care se marchează tradițional evenimentele în conformitate cu regulile cultului religios pe care îl împărtășește familia. Acestea au diferite rituale.

- *naționale* – când se sărbătorește aniversarea unor evenimente din trecutul unui popor, sau unele evenimente specifice, tradiționale poporului respectiv.

De asemenea mai cunoaștem și sărbători *familiale* așa ca: aniversări onomastice, sau a zilei de naștere, sărbători cu ocazia botezului, nunții. Și sărbători *internaționale* ca: ziua muncii, ziua copilului sau ziua femeii”.

La pasul „*Prelucrează informația!*” în etapa dată a lecției poate fi aplicată metoda „*Diagrama Venn-Euler*”, forma de lucru: în grup/în perechi (la discreția cadrului didactic și în dependență de contingentul de elevi): Învățătorul va repartiza grupurilor de elevi câte o fișă cu Diagrama Venn care conține: două semicercuri care se intersectează. Deasupra primului semicerc se notează: *Sărbători calendaristice religioase*, deasupra celui de-al doilea semicerc: *Sărbători calendaristice naționale*, iar în intersecție: tradiții comune ambelor tipuri de sărbători. (Adaptat după ghid metodologic, EMS clasa a II-a [4, p.14]). Se comunică instrucțiunile și timpul alocat realizării sarcinii. Din timp poate fi desenată și la tablă o diagramă similară cu cea propusă spre completare elevilor. După finisarea timpului rezervat începe verificarea frontală a activității. Fiecare echipă comunică rezultatele elaborate. Învățătoarea completează diagrama de la tablă în baza răspunsurilor comunicate de elevi, obținându-se astfel o diagramă comună, în felul acesta și elevii mai lenți își pot face unele completări.

Aplicarea metodei *Diagrama Venn* va contribui la sistematizarea informațiilor cunoscute, dar și diferențierea informațiilor noi. Îi ajută pe elevi să înțeleagă și să diferențieze sărbătorile calendaristice religioase de cele naționale.

➤ *Metoda Cadrelor*

Subiectul lecției: „*Sărbătorile din localitatea noastră*”

Resurse materiale: Fișe cu cadranele și sarcinile, pixuri.

Forma de lucru: în perechi.

Etapa lecției „Reflecție”: La pasul „*Comunică și decide*”. Învățătorul va repartiza fiecărei perechi câte o fișă de lucru care va conține cadranele și sarcinile pentru fiecare din cadrane. Va anunța regulile de lucru în perechi și timpul oferit pentru realizarea sarcinii respective. La final, se va realiza frontal verificarea sarcinilor de lucru și se va oferi feed-back constructiv pentru fiecare sarcină.

Aplicarea metodei *Cadrelor* contribuie la consolidarea și sintetizarea informațiilor asimilate în cadrul lecției. Îi ajută pe elevi să facă schimb de idei referitoare la tradițiile și obiceiurile

sărbătorilor Crăciunul și Paștele, să-și dezvolte gândirea creativă și să memoreze datele sărbătorilor calendaristice din comunitate.

➤ **Asocieri libere**

Subiectul lecției: „Primăvara și sărbătorile ei”

Resurse materiale: Tablă, cretă, fișe, pixuri.

Forma de lucru: individual/frontal.

Etapa lecției „Evocare”: La pasul „*Implică-te*”.

Învățătorul va repartiza fiecărui elev câte o fișă de lucru și anunță sarcina: „Notați denumirile sărbătorilor de primăvară pe care le cunoașteți”. Elevii vor nota toate sărbătorile pe care le cunosc. Se verifică frontal și se notează la tablă fiecare răspuns nou. La final învățătorul vine cu completări, numind sărbători mai puțin cunoscute de către elevi așa ca: Ziua Pământului – 22 aprilie; Floriile – data depinde de începutul postului mare și Învierea Domnului; Ziua internațională a muncii – 1 mai; Ziua Familiei – 15 mai;

➤ **Explozia stelară**

Subiectul lecției: „Primăvara și sărbătorile ei”

Resurse materiale: Tablă, cretă.

Forma de lucru: frontal, în perechi.

Etapa lecției „Realizarea sensului”: La pasul „*Prelucrează informația!*”. Forma de lucru: în perechi. Învățătoarea expune la tablă o planșă cu o stea. La fiecare colț al steii sunt notate întrebările: „De ce?”, „Cum?”, „Când?”, „Cine?”, „Unde?”. Se solicită elevilor, în perechi, timp de 3-5 minute să discute și să formuleze împreună întrebări referitoare la tradițiile, obiceiurile și specificul sărbătorilor de primăvară care încep cu cuvintele expuse pe planșă. După expirarea timpului preconizat se solicită elevilor să adreseze câte o întrebare, dintre cele elaborate, colegilor de clasă.

Aplicarea metodei respective îi încurajează pe elevi să-și exprime propriile opinii și contribuie la dezvoltarea abilităților de a descrie în cuvinte proprii sărbătorile calendaristice din comunitate.

➤ **Metoda RAI (Răspunde-Aruncă-Întrebă)**

Subiectul lecției: „Primăvara și sărbătorile ei”

Resurse: Minge.

Etapa lecției „Realizarea sensului”: La pasul „*Prelucrează informația!*”. Forma de lucru: frontal. Se solicită elevilor să formuleze întrebări despre tradițiile specifice sărbătorilor de primăvară care se respectă în familiile lor și prin aruncarea mingii unui coleg din clasă să adreseze întrebarea. Elevul care prinde minge dacă nu cunoaște răspunsul, acesta va fi oferit de către elevul care a adresat întrebarea.

Exemple de întrebări:

- Ce tradiții specifice sărbătorii 8 Martie se respectă în familia ta?
- Care sunt tradițiile preferate de tine în legătură cu sărbătoarea „Învierea Domnului”?
- Ce acțiuni sunt întreprinse în localitatea noastră în legătură cu „Ziua Pământului”?
- Care este simbolul specific sărbătorii „1 Martie”?

Aplicarea acestei metode contribuie la dezvoltarea abilităților de comunicare interpersonală, capacităților de a formula întrebări și de a găsi cel mai potrivit răspuns. Antrenați în această activitate cu mingea, chiar și cei mai timizi elevi se simt încurajați, comunică cu ușurință și participă cu plăcere la activitate.

Identificarea unei strategii ține de modalitatea în care învățătorul abordează o problemă didactică, concepând și realizând acțiunea de rezolvare a ei. Aceasta presupune o reflecție asupra datelor problemei, luarea unei decizii privind calea de urmat, stabilirea experiențelor de învățare solicitate de obiectivele didactice urmărite. Dacă cadrul didactic va ține cont de structura și cerințele de alegere a unei strategii, didactice atunci și finalitățile activității de instruire vor avea rezultate.

Bibliografie:

1. PĂUN, E. Școala. O abordare sociopedagogică. București: Editura Polirom. 1999. ISBN: 973-683-220-1
2. Curriculum Național. Învățământul primar. Chișinău: MEC, 2018. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_site.pdf
3. Educația moral-spirituală. Clasele I-IV. Ghidul învățătorului. Chișinău, 2016. https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatia_moral-spiritala_clasele_i-iv_ghidul_invatatorului.pdf
4. NICULCEA, T., CARA, A., VARTIC, A. Educația moral-spirituală. Clasa a II-a. Ghid metodologic. Chișinău, 2019, Elaborat conform Curriculumului disciplinar în vigoare și aprobat prin Ordinul Ministrului nr. 1381 din 30.10.2019. Disponibil: [https://educatieonline.md/Files/Manuals/2/II_Ghidul%20profesorului,%20Educatia%20moral%20spirituala%20cl.2%20\(a.%202019,%20in%20limba%20romana\).pdf](https://educatieonline.md/Files/Manuals/2/II_Ghidul%20profesorului,%20Educatia%20moral%20spirituala%20cl.2%20(a.%202019,%20in%20limba%20romana).pdf)